

کتابشناسی شیخ مفید

ناصرالدین انصاری قمی

مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل با همکاری دانشگاه تهران.
۱۳۶۳. ۵۷۳ ص، وزیری.

(این کتاب به زبان انگلیسی در ۴۲۶ صفحه وزیری در سال
۱۹۸۶ توسط انتشارات دارالشرق در بیروت به چاپ رسیده است.

۲- حیات شیخ مفید

سید محمد جواد شبیری.

این کتاب که بخش عمده آن پیشتر در مجله نور علم منتشر
گردیده، با جستجو در زوایای تاریخ به بررسی زندگانی و
تالیفات مفید با دید محققانه و نقادانه پرداخته است. این کتاب
از سوی «کنگره هزاره شیخ مفید» انتشار می یابد.

۳- خروش دجله: یادکردی از شیخ مفید بغدادی.

محمد رضا حکیمی.

کتابی است که با نثری زیبا در ضمن بیست فصل به زندگانی
شیخ مفید پرداخته است. این کتاب در ضمن کتاب میر حامد
حسین، ص ۱۹-۸۰ (تهران دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۵۹) به
چاپ رسیده است.

۴- زندگانی شیخ مفید.

محمود مهدی پور.

این کتاب بزودی در ردیف کتابهای «دیدار با ابرار» از سوی
سازمان تبلیغات اسلامی منتشر می شود.

۵- زندگانی شیخ مفید.

مسعود حیدری.

۶- شیخ مفید.

عبدالامیر فولادزاده وزیری، ۳۲ ص (مصور- ویژه
نوجوانان). انتشارات اعلی، تهران، ۱۳۵۹ ش.

۷- شیخ مفید.

نوشته سید مجتبی حسینی. ترجمه حسین غفاریان. (بی تا،
قم، ۱۳۸۹ ق/ ۱۳۴۸ ش). ۳۰ ص، جیبی.

۸- فهرست تالیفات شیخ مفید.

محمد مهدی صباحی.

نویسنده در این کتاب با کاوش در فهراس کتابخانه ها، به
معرفی دقیق کتابهای مخطوط مفید و توصیف کتابهای چاپی
شیخ پرداخته است و به بزودی به وسیله کنگره هزاره شیخ مفید
منتشر می شود.

پیش از ورود به اصل مقاله، یادآوری چند نکته ضروری
می نماید.
۱- این فهرست نتیجه جستجوی کامل بوده و از سایر کتاب
تراجم آمده است.
۲- در برخی از کتابهایی که در این فهرست یاد شده از ارزش
علمی و نوآوری و استحکام و تحلیل نهی بوده و تنها به دلیل
فراگیر بودن مقاله بدانها اشارتی رفته است.
۳- این فهرست به معرفی بیش از ۲۲۰ کتاب و مقاله به
زبانهای عربی و فارسی پیرامون زندگانی و حیات علمی شیخ
مفید پرداخته است.
۴- ذکر هر کتاب، شماره صحت و درستی مطالب آن کتاب نیست.
۵- ابتدا کتابها و مقالاتی که ویژه شیخ مفید بوده، معرفی
شده و پس از آن به آثار مشترک پرداخته شده است.
۶- نام کتاب کامل و نویسنده آن، سپس محل چاپ و
سال طبع ذکر شده است.
۷- ضایعه بود که آثار اهل سنت جداگانه ذکر می شد، اما
این مهم بر عهده خوانندگان گرامی نهاده شده است.

آثار ویژه درباره شیخ مفید:

الف- کتابهای فارسی

۱- اندیشه های کلامی شیخ مفید.

نوشته مارتین مکدرموت. ترجمه احمد آرام. مؤسسه

- ۶- وجه اشتها شيخ به مفيد (رساله در) - رساله ای است در یک برگ، ضمیمه مجموعه ش ۷۹۱۱ کتابخانه آستان قدس رضوی، به خط نسخ محمد حسین تبریزی که در اصفهان به سال ۱۱۱۴ ق نگاهشته است. فهرست الفبایی نسخه های خطی کتابخانه آستان قدس رضوی. ص ۶۰۰.
- ۱۰- ویژه نامه مجله آینه پژوهش. عناوین برخی از مقالات آن عبارتند از:
- ۱- فهرست نسخ خطی کتب شیخ مفید در کتابخانه آیت الله مرعشی (اجوبه المسائل السریه، اجوبه المسائل الصاغانیه، اقسام مولی فی اللسان). رضا مختاری و حسین شفیعی
- ۲- کتابشناسی مصادر زندگانی شیخ مفید. ناصرالدین انصاری قمی
- ۳- اندیشه های اصولی شیخ مفید به روایت شیخ طوسی در «عدة الاصول». محمدرضا انصاری قمی
- ۴- درنگی در روش فقهی شیخ مفید. ابوالفضل شکوری
- ۵- نقد شصت کتاب پیرامون آثار شیخ مفید. علی اکبر زمانی نژاد
- ۶- اوائل المقالات در «بریتانیکا». ترجمه: محمد رضا ارجمند
- ۷- مقام عقل در اندیشه شیخ مفید. محسن کدیور
- ۸- توصیف قاعدیگری در بینش تاریخی شیخ مفید. صادق آینه وند
- ۱۱- ویژه نامه مجله نور علم. شماره پی در پی ۴۵، دوره چهارم، شماره نهم. ۲۰۵ ص. عناوین برخی از مقاله های آن عبارتند از:
- ۱- جلوه هایی از مقام علمی شیخ مفید. گفتگو با استاد حسن زاده آملی.
- ۲- گذری بر آراء شیخ مفید پیرامون صفات خداوند. نوشته علی ربانی گلپایگانی.
- ۳- تاریخ حیات شیخ مفید. نوشته سید محمد جواد شبیری.
- ۴- آثار شیخ مفید. نوشته سید محمد جواد شبیری.
- ۵- معرفی اجمالی تألیفات موجود شیخ مفید. نوشته محمد مهدی صباحی.
- ۶- شیخ مفید و کتاب جمل او. نوشته سید علی میرشریفی.
- ب- کتابهای عربی:
- ۱۲- التمهید فی خلاصه ما ذکره العلماء فی ترجمه الشیخ المفید. علامه سید هبه الدین شهرستانی. (۱۳۰۱-۱۳۸۰ ق). این کتاب در پانصد سطر نگاهشته شده است. الذریعة، ج ۴ ص ۴۳۳.
- ۱۳- توجیه مناظره الشیخ المفید. ملاً اسماعیل خاجوئی: محمد اسماعیل بن حسین مازندرانی. (م ۱۱۷۳ ق). تحقیق سید مهدی رجایی. این رساله ضمن اولین جلد «رسائل المحقق الخاجوئی»، ص ۵۲۳-۵۲۸، به وسیله انتشارات دارالکتاب الاسلامی در قم انجام شده است.
- ۱۴- الشیخ المفید. شیخ محمد حسن آل یاسین. چاپ سوم این کتاب در ۲۲ صفحه رقعی به وسیله کنگره هزاره شیخ مفید به انجام شده است.
- ۱۵- الشیخ المفید فی المراجع العربیه. کتابی است که به وسیله کنگره هزاره شیخ مفید تدوین شده به بررسی گفتار مورخین و دانشمندان قرن چهارم تا سده چهاردهم هجری درباره زندگانی و تألیفات شیخ مفید پرداخته است و بزودی توسط کنگره به چاپ خواهد رسید.
- ۱۶- فهرست تصانیف الشیخ المفید. این رساله به ظاهر از تألیفات خود شیخ بوده و شیخ طوسی ره از آن در ذیل ترجمه مفید در «فهرست» نقل می نماید. الذریعة، ج ۱۶، ص ۳۷۸-۳۷۹.
- ۱۷- فهرست مؤلفات الشیخ المفید. شیخ محمد حسن آل یاسین کاظمی این کتاب به چاپ نرسیده است.
- ۱۸- معلم الشیعه: الشیخ المفید. محمد هادی امینی. کتابی است که با قلمی زیبا به بحث درباره ابعاد مختلف زندگانی شیخ مفید پرداخته و بزودی در بیرون منتشر می شود.

- ۱۹- نظریات علم الکلام عند الشيخ المفيد.
- این کتاب ترجمه عربی «اندیشه های کلامی شیخ مفید» است که به وسیله آقای علی هاشم، انجام شده و توسط بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی به چاپ رسیده است.
- ۲۰- ویژه نامه مجله الثقافة الإسلامية.
- نشریه رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دمشق.
- ش ۴۸، رمضان-شوال ۱۴۱۸ ق
- ۱- محمد بن محمد بن النعمان «الشیخ المفید». محمد حسن آل یاسین ۲۷-۴۳
- ۲- نظرات فی تراث الشیخ المفید سید محمدرضا حسینی جلالی ۴۳-۴۹
- ۳- الشیخ المفید و منهجه فی تفسیر آیات الصفات عمر یوسف حمزه ۴۹-۷۱
- ۴- الشیخ المفید من خلال مناظراته اسماعیل خفاف ۷۱-۸۹
- ۵- الشیخ مفید و موقفه من حركة الغلو عبدالرحیم السایح ۸۹-۱۱۰
- ۶- الشیخ المفید بعد الف عام شعر محمدرضا آل صادق ۱۱۰-۱۱۳
- ۲۱- ویژه نامه مجله «تراثنا» فصلنامه مؤسسه آل البیت علیهم السلام لاحیاء التراث، قم. شماره پی در پی ۳۰.
- عناوین برخی از مقالات آن عبارتند از:
- ۱- الکلام عند الامامیه نشاته، تطوره و موقع الشیخ المفید فیه. محمدرضا جعفری
- ۲- فکر الشیخ المفید (مؤلفات المفید) سید عبدالعزیز طباطبایی
- ۳- تحقیق رساله «تزییح ام کلثوم بنت علی من عمرین الخطاب» سید علی میلانی
- ۴- تحقیق رساله «بنات النبی (ص) ام ربائبه؟» سید جعفر مرتضی عاملی
- ۵- النکت الاعتقادیة اونکت فی الاصول؟ سید محمد رضا حسینی جلالی
- ج- مقالات فارسی:
- ۱- شیخ مفید.
- علی دوانی. مجله مکتب اسلام س ۱، ش ۳، ص ۴۷-۵۵.
- ۲- شیخ مفید.
- محمود مهدوی دامغانی. مجله دانشکده الهیات و معارف اسلامی مشهد، ش ۸، ۱۳۵۲ ش، ص ۱۴۶-۱۶۵.
- ۳- نسب و تحصیلات شیخ مفید. سید محمد جواد شبیری. مجله نور علم، شماره مسلسل ۳۳. ص ۱۳۳-۱۵۴.
- ۴- شیخ مفید در کرسی زعامت، تدریس، تألیف. همان نویسنده. مجله نور علم، ش ۳۴، ص ۱۰۰-۱۱۴.
- ۵- مشایخ و شاگردان شیخ مفید. همان نویسنده. مجله نور علم، ش ۳۷، ص ۱۴۶-۱۶۸.
- ۶- شیخ مفید و کتاب اختصاص (۱). همو، مجله «نور علم»، ش ۴۰، ص ۶۰-۸۲.
- ۷- شیخ مفید و اختصاص (۲). همو. مجله «نور علم» ش ۴۲، ص ۱۵۰-۱۷۴.
- ۸- شیخ مفید در نگاه مستشرقان. عباسعلی براتی. مجله «کیهان اندیشه»، ش ۴۶.
- ۹- عدل و حکمت از دیدگاه شیخ مفید. علی ربانی گلپایگانی. همان مجله
- ۱۰- نقد نظریات اصولی شیخ مفید. علی عابدی شاهرودی. همان مجله
- ۱۱- شیخ مفید در عرصه فقه و اجتهاد. محمد ابراهیم جناتی. همان مجله
- ۱۲- علم امام از دیدگاه شیخ مفید و شاگردان. مجله «حوزه»، ش ۵۴.
- ۱۳- سیری در تالیفات و آثار علمی شیخ مفید. همان مجله
- ۱۴- اندیشه های سیاسی شیخ مفید. همان مجله
- ۱۵- موقعیت شیعه در عصر شیخ مفید. همان مجله
- ۱۶- غلات از دیدگاه شیخ مفید. همان مجله
- ۱۷- کاربرد عقل در فقه از دیدگاه شیخ مفید. همان مجله
- ۱۸- جایگاه عقل در اندیشه شیخ مفید. همان مجله
- ۱۹- گرایش فقهی شیخ مفید. همان مجله
- د- مقالات عربی و انگلیسی:
- ۳- بحث درباره دو رساله «اقسام المولی» و «معنی المولی».

- سید عبدالعزیز طباطبائی. مجله تراثنا، ش ۲۱، ص ۱۹۶-۲۲۱.
- ۴- الحکایات.
- املاء الشیخ المفید و روایة الشریف المرتضی.
- تحقیق سید محمد رضا حسینی. مجله تراثنا ش ۱۶، ص ۹۱-۱۶۴.
- ۵- حول اوائل المقالات.
- محمد بهجت بیطار. مجله المجمع العلمی العربی، ع ۲۹، ص ۱۲۹.
- ۶- الشیخ المفید.
- شیخ علی خاقانی. مجله الغری، س ۱، ش ۱۱، ص ۲۶۴.
- ۷- الشیخ المفید: دراسة فی کتبه الکلامیة.
- محمد علی حائری خرم آبادی. مجله تراثنا، ش ۱۳، ص ۹۰-۱۱۳.
- ۸- فهرس مؤلفات المفید.
- شیخ محمد حسن آل یاسین. مجله المورد، ج ۳، ش ۳، ص ۲۰۵.
- سال ۱۹۷۴ م، ص ۲۶۵-۲۸۰ و نیز همان مجله، ج ۷، ش ۱، ص ۲۰۵.
- ۹- المفید.
- ر، شتر و تمان. دائرة المعارف اسلام. (چاپ اول، لیدن، ۱۹۱۴ م). ج ۳، ص ۶۲۵-۶۲۶.
- ۱۰- مذهب امامیه از دیدگاه شیخ مفید.
- د، سوردل. مجله تحقیقات اسلامی، س ۴۰ (۱۹۷۲ م)، ص ۲۱۷-۲۹۶.
- ۱۱- مقاله ای در مجله العرفان، س ۳۵، ص ۱۱۵۷.
- بخش دوم: کتابهای مشترک
- هـ: شیخ مفید در کتابهای چاپی عربی
- ۱- آثار البلاد و اخبار العباد.
- ابو عبدالله زکریایان محمد بن محمود مکمون قزوینی (م ۶۸۲ ق). (دارصادر و داربیسروت؛ بیروت، ۱۳۸۰ ق). ص ۳۱۲.
- ۲- اتقان المقال فی احوال الرجال.
- علامه شیخ محمد طه نجف (م ۱۳۲۳ ق). (چاپ سنگی، نجف، ۱۳۴۰ ق). ص ۱۳۱.
- ۳- الاحتجاج علی اهل اللجاج.
- شیخ احمد بن علی بن ابیطالب طبرسی (قرن ششم هجری). مؤسسه الاعلمی، بیروت، ۱۴۰۳ ق). ص ۴۹۷-۵۰۲.
- ۴- ادب المرتضی من سیرته و آثاره
- دکتر عبدالرزاق محیی الدین. (مطبعه المعارف، بغداد، ۱۳۷۷ ق/۱۹۵۷ م). ص ۳۸، ۵۳، ۵۵، ۶۷، ۶۸، ۷۳، ۷۵، ۸۵، ۱۰۶، ۱۳۳، ۱۴۱، ۱۶۳، ۲۲۶.
- ۵- الاربعین حدیثا.
- شهید اول: محمد بن مکی عاملی (ش: ۷۸۶ ق). (چاپ سنگی، تهران، ۱۳۱۸ ق همراه با کتاب غیبت نعمانی). ص ۱۸۴ و ۲۰۵.
- ۶- الاعلام.
- خیرالدین زرکلی (م ۱۳۹۶ ق). (چاپ دوم: مطبعه کوستاتسوماس و شرکاء، بیروت، ۱۳۷۳-۱۳۷۶ ق). ج ۷، ص ۲۴۵.
- ۷- اعلام العرب فی العلوم و الفنون.
- عبدالصاحب دجیلی. (مطبعه النعمان، نجف، ۱۳۷۴ ق). ج ۱، ص ۲۰۶-۲۱۰.
- ۸- اعلام المکاسب فی الاشخاص و الکتب.
- منصور لقائی. (قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۴۰۶ ق). ص ۱۰۶-۱۰۷.
- (بر این کتاب نقدی توسط سید محمد جواد شبیری در مجله نور علم ش ۱۹ و ش ۲۱ و نیز به وسیله رضا مختاری و علی اکبر زمانی نژاد در مجله کیهان اندیشه ش ۶ نگاشته شده است.)
- ۹- اعیان الشیعة.
- علامه سید محسن امین عاملی (م ۱۳۷۱ ق). ترتیب و تنظیم سید حسن امین. (دارالتعارف، بیروت، ۱۴۰۲ ق). ج ۹، ص ۴۲۰-۴۲۴.
- ۱۰- الامتاع و الموائسة.
- ابو حیان توحیدی علی بن محمد واسطی بغدادی: (م ۴۰۰ ق). تحقیق احمد امین و احمد الزین. (چاپ دوم، مطبعه لجنة التألیف، ۱۹۵۳ م). ج ۱، ص ۱۳۳ و ج ۴، ص ۱۴۱.
- ۱۱- امل الآمل فی علماء جبل عامل.
- علامه شیخ محمد بن الحسن الحرّ العاملی (م ۱۱۰۴ ق).

- تحقیق سید احمد حسینی (مطبعة الآداب، نجف، ۱۳۸۵ ق).
ج ۲، ص ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۴، ۲۶، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۶۸، ۶۹،
۱۲۸، ۱۳۷، ۱۵۹، ۲۳۸، ۲۴۱، ۲۷۸، ۲۸۸، ۳۰۴، ۳۰۸،
۳۲۳، ۳۲۴، ۳۵۹.
- ۱۲- ایضاح المکتون فی الذیل علی کشف الظنون عن اسامی
الکتب والفنون.
اسماعیل پاشا بغدادی (م ۱۳۳۹ ق). (دارالفکر، بیروت،
۱۴۰۲ ق). ج ۱، ص ۳۷، ۷۰، ۱۵۰، ۱۵۵، ۱۶۰، ۲۰۶، ۲۰۷،
۲۱۶، ۳۱۱، ۳۷۰، ۵۵۳، ۵۶۶، ۵۶۹. وج ۲، ص ۹۵، ۱۲۴،
۱۳۵، ۱۸۵، ۱۹۵، ۲۷۰، ۲۷۴، ۳۲۳، ۳۴۱، ۳۵۷، ۳۶۱،
۳۷۵، ۴۰۸، ۴۲۹، ۴۷۷، ۴۹۰، ۵۳۱، ۵۵۸، ۶۰۷، ۶۵۱،
۶۷۵، ۶۹۳.
- ۱۳- بحار الانوار: الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار.
مولی محمد باقر بن علامه محمد تقی مجلسی (۱۰۳۷-
۱۱۱۰ ق). (مؤسسة الوفاء، بیروت، ۱۴۰۵ ق).
ج ۱، ص ۷، ۲۷، ۶۹ و
ج ۱۰، ص ۴۰۸-۴۵۴ و
ج ۱۰۴، ص ۱۸-۱۹ و ۱۵۵-۱۵۶ و
ج ۱۰۶، ص ۴۴-۴۵.
- ۱۴- البداية و النهاية فی التاريخ.
حافظ عماد الدین ابوالفداء اسماعیل بن کثیر قرشی دمشقی
(م ۷۷۴ ق). (دارالفکر، بیروت، ۱۴۰۲ ق). ج ۱۲، ص ۱۵.
۱۵- بشارة ال مصطفی لشیعة المرتضی.
عماد الدین ابو جعفر محمد بن ابی القاسم طبری (قرن
۶ ق). (چاپ دوم: مکتبه حیدریه، نجف، ۱۳۸۳ ق). ص ۱۴.
۱۶- بهجة الآمال فی شرح زیدة المقال.
اصل: سید حسین بن محمد رضا بروجردی (۱۲۳۸-
۱۲۷۶ ق). شرح علامه حاج ملا علی علیاری تبریزی
(م ۱۳۲۷ ق). تصحیح جعفر حایری. (تهران، بنیاد اسلامی
کوشانپور، ۱۴۰۸ ق). ج ۶، ص ۵۸۶-۶۰۰.
۱۷- تاسیس الشیعة الکرام لفنون الاسلام.
علامه سید حسن صدر کاظمی (م ۱۳۵۴ ق). (شرکه النشر
و الطباعة العراقية، ۱۳۷۰ ق). ص ۳۱۲، ۳۳۶، ۳۸۱-۳۸۲ [این
کتاب تحت عنوان الشیعة و فنون الاسلام به وسیله مؤلف
- تلخیص گشته و هر دو به فارسی ترجمه شده است].
۱۸- تاریخ ابن الوردی.
زین الدین عمر بن مظفر، ابن الوردی (م ۷۴۹ ق). (چاپ
دوم: مطبعه حیدریه، نجف، ۱۳۸۹ ق). ج ۱، ص ۴۶۷.
۱۹- تاریخ الادب العربی.
کارل بروکلیمان. ترجمه عربی دکتر عبدالحلیم النجار.
(مصر، مطابع دارالمعارف، ۱۹۶۲ م). ج ۱، ص ۳۲۲ و ج ۳،
ص ۳۳۹.
۲۰- تاریخ بغداد او مدینة السلام.
خطیب بغدادی: ابوبکر احمد بن علی (م ۴۶۳ ق). (چاپ
اول: مصر، مطبعة السعادة، ۱۳۴۹ ق). ج ۳، ص ۳۳۱ و ج ۵،
ص ۳۷۹ و ج ۱۰، ص ۳۸۲.
۲۱- تاریخ التراث العربی.
فؤاد سزگین. ترجمه عربی، محمود فهمی حجازی:
مراجعة: سعید عبدالرحیم و عرفة مصطفى. (چاپ بخش
تدوین تاریخی، عربستان سعودی، ۱۴۰۳ ق). مجلد اول
(جزء سوم در فقه) ص ۳۱۰-۳۱۴ (سال وفات را ۳۱۴ نگاشته
که ۴۱۳ صحیح است).
۲۲- تاریخ المشهد البکاظمی.
علامه شیخ محمد حسن آل یاسین. (بغداد مطبعة المعارف،
۱۳۸۷ ق). ص ۱۸۰ و ۲۶۱-۲۶۴.
۲۳- تبویب الذریعة الی تصانیف الشیعة.
علامه شیخ آقا بزرگ تهرانی (۱۲۹۳-۱۳۸۹ ق). ترتیب و
تنظیم شهید سید احمد دیباجی (ش: ۱۳۹۹ ق). (تهران،
کتابفروشی اسلامیة). ج ۱، ص ۴۴، ۵۳، ۵۴.
۲۴- تحفة العالم فی شرح خطبة المعالم.
علامه سید جعفر آل بحر العلوم طباطبایی (م ۱۳۷۷ ق).
(چاپ اول: نجف، مطبعة الغری، ۱۳۵۴ ق) ج ۱، ص ۲۱۰.
۲۵- التراث العربی.
کورکیس عواد. ص ۵۴-۵۶. به نقل از المستدرک علی
معجم المؤلفین، ص ۶۲۰.
۲۶- تعلیقات علی منهج المقال.
وحید بهبانی: آقا محمد باقر بن محمد اکمل (م ۱۲۰۶ ق).
(چاپ سنگی، تهران، ۱۳۰۶ ق). ص ۳۱۷-۳۱۸.

- ۲۷- تکملة الرجال .
علامه شيخ عبدالنبي كاظمي (م ۱۲۵۶ ق). تحقيق سيد محمد صادق بحر العلوم . (نجف، مطبعة الآداب).
۲۸- تلخيص مجمع الآداب في معجم الالقاب .
ابن الفوطي كمال الدين ابو الفضل عبدالرزاق بن تاج الدين احمد شيباني حنبلي (م ۷۲۳ ق). تحقيق دكتور مصطفى جواد . ج ۵، ص ۷۲۱، ش ۱۵۹۷ .
۲۹- تنقيح المقال في علم الرجال
علامه شيخ عبدالله ما مقاني (م ۱۳۵۱ ق). (چاپ سنگي، مطبعة المرتضوية، نجف، ۱۳۵۲ ق). ج ۳، ص ۱۸۰-۱۸۱ .
۳۰- توضيح المقال في علم الدراية والرجال
علامه حاج ملاعلي كني (۱۲۲۰-۱۳۰۶ ق). (چاپ سنگي، تهران، ۱۳۰۲ ق) ص ۲۹۱-۲۹۲ .
۳۱- الثاقب في المناقب
ابو جعفر عمادالدين ابن حمزه، محمدبن علي، طوسي (ق ۶هـ). تحقيق شيخ نبيل رضا علوان . (دارالزهراء، بيروت، ۱۴۱۱ ق). ص ۲۳۶ .
۳۲- جامع الرواة وازاحة الاشتباهات عن الطرق والاسناد
علامه حاج ملامحمد اردبيلي (قرن ۱۲ هـ). مقدمة آيت الله العظمي بروجردي (م ۱۳۸۰ ق). (قم، ۱۴۰۳ ق). ج ۲، ص ۱۸۹ .
۳۳- جامع المقال فيما يتعلق باحوال الحديث والرجال
علامه شيخ فخرالدين طريحي نجفي (م ۱۰۸۵ ق). تحقيق وتعليق محمد كاظم طريحي . (كتابخروشي جعفری، تهران، ۱۳۷۴ ق). ص ۲۴، ۶۱، ۶۶، ۷۴، ۸۹، ۹۷، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۳۹، ۱۷۴، ۱۸۰، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۸ .
۳۴- حياة الشيخ الطوسي
علامه شيخ آقا بزرگ تهراني (۱۲۹۳-۱۳۸۹ ق). مقدمة تفسير تبيان، ص «ب» و «ج»
۳۵- خلاصة الاقوال في معرفة احوال الرجال
علامه جمال الدين ابو منصور حسن بن يوسف بن مطهر حلي (۶۴۸-۷۲۶ ق). تصحيح وتعليق سيد محمد صادق بحر العلوم . (م ۱۳۹۹ ق) (چاپ دوم . مطبعة الحيدرية، نجف،
- ۱۳۸۱۲ ق). ص ۱۴۷ .
۳۶- الخلاصة المنظومة
شيخ عبدالرحيم اصفهاني . (چاپ سنگي، تهران، ۱۳۴۳ ق).
۳۷- دائرة المعارف
پطرس بن پولس بن عبدالله بستاني . (مطبعة كاتوليكية، بيروت، ۱۹۶۲ م). ج ۴، ص ۵۳-۵۴ .
۳۸- دائرة المعارف الاسلامية
تعريب احمد شنتاوي، ابراهيم زكي خورشيد و عبدالحميد يونس . به اهتمام محمد مهدي علام . (دارالمعرفة، بيروت). ج ۱۵، ص ۳۷۶ .
۳۹- الدرجات الرفيعة في طبقات الامامية من الشيعة
علامه سيد عليخان مدني شيرازي (م ۲۰ يا ۱۱۱۸ ق). (چاپ نجف، ۱۳۸۲ ق). ص ۴۵۹ .
۴۰- الدر المثور
شيخ علي بن محمد بن الحسن بن زين الدين علي (شهيد ثاني) العاملي . (چاپ قم). ج ۱، ص ۳۳-۳۴ و ۱۲۲ .
۴۱- دول الاسلام
شمس الدين محمدبن احمد ذهبي (م ۷۴۸ ق). (مؤسسة الاعلمي، بيروت، ۱۴۰۵ ق). ج ۱، ص ۱۹۱ و ۲۱۶ .
۴۲- ديوان الشريف المرتضى
سيد مرتضى علم الهدى شريف ابوالقاسم علي بن حسين موسوي (۳۵۵-۴۳۶ ق). مراجعة دكتور مصطفى جواد تحقيق رشيد الصفار . (چاپ دوم: مؤسسة الهدى، بيروت، ۱۴۰۷ ق). ج ۲، ص ۴۳۸-۴۴۰ .
۴۳- ديوان مهيارالديلمي
ابوالحسن مهياربن مرزويه كاتب فارسي ديلمی (م ۴۲۶ ق) چاپ قاهره، ۱۳۵۶ ق. ج ۳، ص ۱۰۳ .
۴۴- ذرايع البيان في عوارض اللسان
علامه شيخ محمد رضا طبسي نجفي (م ۱۴۰۵ ق). (مطبعة النعمان، نجف، ۱۳۷۷ ق) ج ۲، ص ۸۳-۹۱ .
۴۵- الذريعة الي تصانيف الشيعة
علامه شيخ محمد محسن، آقا بزرگ، تهراني (۱۲۹۳-۱۳۸۹ ق). (چاپ سوم: دارالاضواء، بيروت، ۱۴۰۹ ق). ج ۱: ص ۳۰۲، ۳۵۸، ۵۰۹؛ ج ۲: ص ۱۰۲، ۲۰۹، ۲۳۷،

- شیخ محمد هادی امینی. (بنياد نهج البلاغه، تهران، ۱۴۰۸ق). ص ۷۳-۷۵.
- ۶۱- الشریف الرضی دراسة في عصره و ادبه
حسن محمد ابوعلیوی. زیر نظر اب دکتر لويس بوزيه.
(مؤسسة الوفاء، بیروت، ۱۴۰۶ق/۱۹۸۶م). ص ۲۰۹-۲۱۱.
- ۶۲- شعب المقال في احوال الرجال
میرزا ابوالقاسم بن محمد بن ملا احمد بن ملا مهدي نراقی
(م ۱۳۱۹ق). (چاپخانه گلپهار، یزد، ۱۳۶۷ق). ص ۱۰۰.
- ۶۳- الشيخ الطوسي ابو جعفر محمد بن الحسن
حسن عيسى الحكيم (مطبعة الآداب، نجف، ۱۳۹۵ق).
ص ۱۶۱-۱۶۷ و بسیاری از صفحات.
- ۶۴- الشيعة و فنون الاسلام
آية الله علامه سيد حسن صدر كاظمي (م ۱۳۵۴ق).
(صيدا، ۱۳۳۱ق). ص ۲۳، ۲۷، ۴۶، ۵۵.
(این کتاب به فارسی ترجمه شده است).
- ۶۵- طرائف المقال في معرفة طبقات الرجال
علامه حاج سيد علي اصغر جابلقی بروجردي (م ۱۳۱۳ق).
مقدمه آيت الله مرعشي نجفی (م ۱۴۱۱ق).
تحقیق سيد مهدي رجایی. (چاپ اول: کتابخانه آيت الله
مرعشي نجفی، ۱۴۱۰ق). ج ۲، ص ۴۷۶-۴۸۸.
- ۶۶- طبقات الشافعية الكبرى
تاج الدين ابونصر عبدالوهاب بن تقی الدين سبکی
(م ۷۷۱ق). (چاپ اول: مصر، ۱۳۲۴ق). ج ۴، ص ۱۲۷.
- ۶۷- عيون التواريخ
محمد بن شاکر بن احمد کتبی. ج ۲، ص ۱۲ و ۵۵.
- ۶۸- عيون الرجال
آية الله علامه سيد حسن صدر عاملی (م ۱۳۵۴ق). (چاپ
لکهنو، ۱۳۳۱ق) ص ۸۲.
- ۶۹- الغدير في الكتاب والسنة والاداب
علامه شيخ عبدالحسين امينی نجفی (۱۳۲۰-۱۳۹۰ق)
(چاپ دوم: دارالکتب الاسلامیة، تهران ۱۳۷۲ق) ج ۴،
ص ۱۸۴، ۷ و ص ۲۳۰.
- ۷۰- فلاسفة الشيعة: حياتهم- آرائهم.
(این کتاب به فارسی ترجمه شده است).
- ۷۱- الفوائد الرجالية؛ رجال السيد بحر العلوم
علامه سيد محمد مهدي طباطبایي بحر العلوم (۱۱۵۵-
۱۲۱۲ق). تحقیق و تعليق محمد صادق بحر العلوم و سيد
حسين بحر العلوم (مکتبة العلمين، نجف، ۱۳۸۵ق). ج ۳،
ص ۳۱۱-۳۲۳.
- ۷۲- الفهرست
شيخ الطائفة ابو جعفر محمد بن الحسن الطوسي (۳۸۵-
۴۶۰ق). تصحيح و تعليق سيد محمد صادق بحر العلوم.
(مکتبة المرتضوية، نجف). ص ۱۵۷-۱۵۸.
- ۷۳- الفهرست
ابن نديم محمد بن اسحق (م ۳۸۵ق). (مطبعة الاستقامة،
قاهرة). ص ۲۴۶، ۲۵۲، ۲۷۹، ۲۹۳ و ۳۶۶.
- ۷۴- الفهرست
شيخ منتجب الدين رازی علی بن عبيدالله بن الحسن (م بعد
۵۸۵ق). تعليق سيد عبدالعزيز طباطبایي. ص ۳۷، ۶۷ و
ص ۱۵۶، ۳۵۹.
- ۷۵- قاموس الرجال
علامه شيخ محمد تقی شوشتری. (مركز نشر کتاب،
تهران، ۱۳۸۷ق). ج ۸، ص ۳۶۳-۳۶۸.
- ۷۶- الكامل في التاريخ
عز الدين ابوالحسن علی بن اثير شيباني جزري (م ۶۳۰ق).
(دارصادر، بیروت، ۱۳۹۹ق). ج ۹، ص ۳۲۹. این کتاب به
فارسی ترجمه شده است.
- ۷۷- كشف الحجب و الاستار عن اسماء الكتب و الاسفار
علامه سيد اعجاز حسين نيشابوري كنجتوري هندي
(م ۱۲۸۶ق). مقدمه مرحوم آيت الله العظمی نجفی مرعشي.
(چاپ اقسمت قم، ۱۴۰۹ق). ص ۲۸، ۳۰، ۳۸، ۴۶، ۵۴، ۵۶،
۵۷، ۶۲، ۷۶.
- ۷۸- كشف الاستار عن وجه الكتب و الاسفار
علامه سيد احمد صفایي خوانساری (م ۱۳۵۹ق). تحقیق
مؤسسة آل البيت عليهم السلام لاحياء التراث. (قم، ۱۴۱۱ق).

- ۱- روضة المتقين فی شرح من لا یحضره الفقیه علامه مولی محمد تقی بن مقصود علی مجلسی اصفهانی (۱۰۰۳-۱۰۷۰ق). تصحیح و تعلیق علی پناه اشتهااردی و سید حسین موسوی کرمانی (بنیاد فرهنگ اسلامی کوشانپور، تهران، ۱۳۹۹ق). ج ۱۴، ص ۴۵۰-۴۵۱.
- ۵۲- ریاض العلماء و حیاض الفضلاء میرزا عبدالله افندی اصفهانی (م ۱۱۳۷ق). تحقیق سید احمد حسینی (کتابخانه آیت الله مرعشی، قم، ۱۴۰۵ق). ج ۵، ص ۱۷۶-۱۷۹ و ج ۶، ص ۳۵.
- ۵۳- السرائر الحاروی لتحریر الفتاوی ابن ادريس حلی ابو جعفر محمد بن منصور عجللی (م ۵۹۸ق). (مؤسسه انتشارات اسلامی، قم، ۱۴۱۱ق). ج ۳، ص ۶۴۸.
- ۵۴- سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار محدث قمی، حاج شیخ عباس بن محمد رضا (۱۲۹۴-۱۳۵۹ق). (انتشارات عابدی، تهران). ج ۲، ص ۳۸۸-۳۹۰.
- ۵۵- السلک الناظم لدفء المشهد الکاظم دکتر مصطفی جواد. چاپ شده ضمن «موسوعة العتبات المقدسة» قسم کاظمین، جعفر خلیلی. (انتشارات اعلمی، بیروت، ۱۴۰۵ق). ج ۱۰، ص ۵۳-۵۷.
- ۵۶- سیر اعلام النبلاء شمس الدین ابو عبدالله محمد بن احمد ذهبی (م ۷۴۸ق). تحقیق شعیب ارنؤوط و محمد نعیم عرقسوسی. مؤسسه الرسالة، بیروت، ۱۴۰۵ق). ج ۱۷، ص ۳۴۴-۳۴۵.
- ۵۷- شذرات الذهب فی اخبار من ذهب ابو الفلاح عبدالحی بن عماد حنبلی (م ۱۰۸۹ق). (دار احیاء التراث العربی، بیروت). ج ۳، ص ۱۹۹-۲۰۰.
- ۵۸- شذور العقیان فی تراجم الاعیان سید اعجاز حسین موسوی کتوری (م ۱۲۸۶ق). (چاپ هند).
- ۵۹- شرح نهج البلاغه عزالدین ابو حامد عبدالحمید بن ابی الحدید هبة الله مدائنی معتزلی (م ۶۵۶ق). تحقیق محمد ابو الفضل ابراهیم. (دار احیاء الکتب العربیة، مصر، ۱۳۸۵ق). ج ۱، ص ۴۱.
- ۶۰- الشریف الرضی محمد بن الحسن بن موسی الموسوی

- ۲۵۸، ۲۷۲، ۳۱۵، ۳۶۰، ۴۷۲، ۴۹۰؛ ج ۴: ص ۱۹۳؛ ج ۵: ص ۱۷۷، ۱۹۵، ۲۲۵، ۲۲۸، ۲۳۲، ۲۴۰؛ ج ۱۰: ص ۴، ۲۰۴، ۲۳۰؛ ج ۱۱: ص ۱۴۸، ۲۰۰؛ ج ۱۲: ص ۷۷؛ ج ۱۵: ص ۳۶۲، ۳۸۶؛ ج ۱۶: ص ۸۰، ۱۴۷، ۲۴۴؛ ج ۱۷: ص ۲۴۸؛ ج ۱۸: ص ۲۳۶، ۳۴۰؛ ج ۱۹: ص ۶۶، ۳۶۷؛ ج ۲۰: ص ۳۵۱، ۳۵۸، ۳۶۱، ۳۷۵، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷؛ ج ۲۱: ص ۳۸۸؛ ج ۲۲: ۱۲۴، ۲۹۴، ۳۰۳؛ ج ۲۴: ۱۷۲، ۱۷۷.
- ۴۶- ذیل تاریخ بغداد ابن النجار محب الدین ابی عبدالله محمد بن محمود بن حسن بغدادی (م ۶۴۳ق). تصحیح دکتر قیصر فرح. (دار الکتب العلمیة، بیروت) ج ۴، ص ۶۸.
- ۴۷- الرجال تقی الدین حسین بن علی داوود حلی (م بعد از ۷۰۷ق). تحقیق سید محمد صادق بحر العلوم. (مطبعة الحیدریة، نجف، ۱۳۹۲ق). ص ۱۸۳، ش: ۱۴۹۵. چاپ تهران: تحقیق سید جلال الدین محدث ارموی. ص ۳۳۳، ش ۱۴۶۴.
- ۴۸- رجال النجاشی ابو العباس احمد بن علی نجاشی اسدی کوفی (۳۷۲-۴۵۰ق). تحقیق محمد جواد نائینی. (دارالاضواء، بیروت، ۱۴۰۸ق). ج ۲، ص ۳۲۷-۳۳۲.
- ۴۹- روضات الجنات فی احوال العلماء والسادات علامه سید محمد باقر موسوی خوانساری (۱۲۲۶-۱۳۱۳ق). تحقیق اسدالله اسماعیلیان. (تهران، انتشارات اسماعیلیان). ج ۶، ص ۱۵۳-۱۵۸.
- (این کتاب به فارسی ترجمه شده است.)
- ۵۰- الروضة البهیة فی الطرق الشفیعیة سید محمد شفیع بن سید علی اکبر جایلقی (م ۱۲۸۰ق). (چاپ سنگی، تهران، ۱۲۸۰ق). ص ۱۱ (شماره صفحه ندارد.)

- ج ۱، ص ۴۵۸ و ج ۳، ص ۳۸۳-۴۰۶.
- ۷۹- كشف الظنون عن اسامى الكتب والفنون
حاجى خليفه يا ملا كاتب چلبى (م ۱۰۶۱ ق). (دارالفكر،
بيروت، ۱۴۰۲ ق). ص ۷۱.
- ۸۰- الكشكول
علامه شيخ يوسف بحراني (م ۱۱۸۶ ق). (مطبعة النعمان،
نجف، ۱۳۸۱ ق/ ۱۹۶۱ م). ج ۱، ص ۲۸۳-۲۸۵.
- ۸۱- الكنى والالقب
حاج شيخ عباس محدث قمى (۱۲۹۴-۱۳۵۹ ق). (چاپ
چهارم: كتابفروشى صدر، تهران، ۱۳۹۷ ق). ج ۳، ص ۱۹۷-۱۹۹.
(این کتاب به فارسى ترجمه شده است).
- ۸۲- كنز الفوائد
ابو الفتح محمد بن على بن عثمان كراچكى (م ۴۲۹ ق).
(چاپ قم). ج ۲، ص ۲۱۰-۲۱۴.
- ۸۳- لؤلؤة البحرين فى الاجازة لقرتئ العين
علامه شيخ يوسف بحراني (م ۱۱۸۶ ق). تحقيق سيد محمد
صادق بحر العلوم. (مؤسسه آل البيت، قم). ص ۳۵۶-۳۷۲.
- ۸۴- لباب الالقاب فى القاب الاطياب
علامه ملا حبيب الله شريف كاشانى (م ۱۳۴۰ ق).
(چاپخانه مصطفوى، تهران، ۱۳۷۸ ق). ص ۵.
- ۸۵- لسان الميزان
شهاب الدين ابوالفضل احمد بن على بن حجر عسقلانى
(م ۸۵۲ ق). (مؤسسه اعلمى، بيروت، ۱۴۰۶ ق). ج ۵،
ص ۳۶۸.
- ۸۶- مجمع البحرين و مطلع التيرين
شيخ فخرالدين رماحى طريحي نجفى (م ۱۰۸۵ ق). تحقيق
سيد احمد حسيني (مطبعة الآداب، نجف، ۱۳۸۶ ق). ج ۳، ص ۱۲۳.
- ۸۷- مجمع الرجال
مولى عناية الله على قهيائى (ق ۱۱ هـ). سال تاليف:
۱۰۱۶ ق. تصحيح و تعليق سيد ضياء الدين علامه اصفهانى.
(كتابفروشى اسماعيليان، قم، ۱۴۰۶ ق). ج ۶، ص ۳۳.
- ۸۸- مجموعه ورام = تنبيه الخواطر و نزهة النواظر
ابوالحسين الشيخ ورام بن ابى فراس المالكى الاشرى
(م ۶۰۵ ق). (تهران، دارالكتب الاسلاميه). ج ۲، ص ۳۰۱-.
- ۳۰۲، ص ۶۲۱-۶۲۲.
- ۸۹- المختصر فى اخبار البشر
اسماعيل بن على ايوبرى، صاحب حماة (م ۷۳۲ ق). ج ۲،
ص ۱۵۴.
- ۹۰- مرآة الجنان و عبرة اليقضان فى معرفة ما يعتبر من
حوادث الزمان
ابو محمد عبدالله بن اسعد بن على يمنى مكى يافعى
(م ۷۶۸ ق). (دائرة المعارف النظاميه، حيدرآباد دكن.
۱۳۳۸ ق). ج ۳، ص ۲۸.
- ۹۱- مستدرک سفينة البحار
علامه حاج شيخ على نمازى شاهرودى (م ۱۴۰۵ ق). (بنیاد
بعثت، تهران، ۱۴۰۴ ق) ج ۵، ۱۶۴ و ج ۸، ص ۳۳۷-۳۴۶.
- ۹۲- المستدرک على معجم المؤلفين
عمر رضا كحّاله (م ۱۴۰۸ ق). (مؤسسة الرسالة، بيروت،
۱۴۰۶ ق). ص ۶۲۰.
- ۹۳- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل
حاج ميرزا حسين محدث نورى (م ۱۳۲۰ ق). (چاپ
افست، اسلاميه، تهران). ج ۳، ص ۵۱۷ و ۵۲۰-۵۲۱.
- ۹۴- المستطرفات فى الكنى والالقب والنسب
سيد حسين بن محمد رضا بروجردى (م ۱۲۷۶ ق). (چاپ
سنگى، تهران، ۱۳۱۳ ق). ص ۲۳۰.
- ۹۵- مستطرفات السرائر
ابن ادريس حلى: ابو جعفر محمد بن منصور بن احمد بن
ادريس العجلي الحلى (م ۵۹۸ ق). تحقيق مدرسة الامام
المهدى. (قم، ۱۴۰۰ ق). ص ۱۶۱-۱۶۲.
- ۹۶- المشيخة؛ الاسناد المصطفى الى آل بيت المصطفى (ص)
علامه شيخ محمد محسن، معروف به شيخ آقا بزرگ
تهرانى (۱۲۹۳-۱۳۸۹ ق). (نجف، ۱۳۵۶ ق). ص ۷۲.
- ۹۷- مصفى المقال فى مصفى علم الرجال
شيخ آقا بزرگ تهرانى (م ۱۳۸۹ ق). تصحيح احمد منزوى.
(چاپ دوم: دارالعلوم، بيروت، ۱۴۰۸ ق). ص ۴۲۳-۴۲۴.
- ۹۸- معادن الحكمة فى مكاتيب الائمة (ع)
مولى محمد بن ملامحسن فيض كاشانى (م ۱۱۱۵ ق).
تحقيق و تعليق على احمدى ميانجى. (مؤسسه انتشارات

- اسلامی، قم، (۱۴۱۱ق). ج ۲، ص ۳۰۳.
- ۹۹- معالم العلماء
- محمد بن علی بن شهر آشوب سروری مازندارانی
- (م ۵۸۸ق). مقدمه سید محمد صادق بحر العلوم. (مطبعة الحیدریه، نجف، ۱۳۸۰ق). ص ۱۱۲-۱۱۴، ش ۷۶۵.
- ۱۰۰- معجم الثقات و ترتیب الرواة
- ابو طالب تجلیل تبریزی. (مؤسسه انتشارات اسلامی، قم، ۱۴۰۴ق). ص ۱۱۶، ش ۷۷۹.
- ۱۰۱- معجم رجال الحدیث و تفصیل طبقات الرواة
- آیت الله العظمی سید ابوالقاسم موسوی خویی (۱۳۱۷-۱۴۱۳ق). (چاپ سوم: قم، ۱۴۰۳ق). ج ۱۷، ص ۲۰۲-۲۱۱، ش ۱۱۷۱۷.
- ۱۰۲- معجم المؤلفین؛ تراجم مصنفی الکتب العربیة
- عمر رضا کحالة (م ۱۴۰۸ق). (دار احیاء التراث العربی، بیروت). ج ۱۱، ص ۳۰۶-۳۰۷.
- ۱۰۳- معجم مؤلفی الشیعة
- علی فاضل قائینی نجفی. (وزارت ارشاد اسلامی، تهران، ۱۴۰۵ق). ص ۳۹۹-۴۰۰.
- ۱۰۴- معجم المخطوطات المطبوعة
- صلاح الدین المنجد (به نقل از: المستدرک علی معجم المؤلفین، ص ۶۲۰)، ج ۲، ص ۱۱۵.
- ۱۰۵- معجم مصنفی الکتب العربیة
- عمر رضا کحالة (م ۱۴۰۸ق). (مؤسسة الرسالة، بیروت، ۱۴۰۶ق).
- ۱۰۶- معجم المطبوعات النجفیة
- محمد هادی امینی نجفی. (چاپ نجف) بیشر صفحات کتاب:
- ۱۰۷- معجم المفسرین من صدر الاسلام حتی العصر الحاضر
- عادل نویهض. مقدمه شیخ حسن خالد. (چاپ سوم: مؤسسه نویهض الثقافیة، بیروت، ۱۴۰۹ق). ج ۲، ص ۶۱۱-۶۱۲.
- ۱۰۸- مقابس الانوار و نفایس الاسرار فی احکام نبیة المختار و آله الاطهار
- علامه شیخ اسدالله دزفولی کاظمی (م ۱۲۳۷ق). (انست، مؤسسه آل البيت، قم). ص ۵-۶.
- ۱۰۹- مقدمه الاختصاص
- شیخ مفید (م ۴۱۳ق). مقدمه علی اکبر غفاری. (مکتبة الصدوق، تهران). ۴ص.
- ۱۱۰- مقدمه الاختصاص
- شیخ مفید. مقدمه سید محمد مهدی موسوی خراسان. (مطبعة الحیدریه، نجف، ۱۳۹۰ق).
- ۱۱۱- مقدمه الاختصاص
- شیخ مفید. مقدمه شیخ حسین اعلمی. (مؤسسة الاعلمی، بیروت). ۴ص.
- ۱۱۲- مقدمه الارشاد فی معرفة حجج الله علی العباد
- شیخ مفید. مقدمه، ظاهراً از شیخ محمد آخوندی. (دارالکتب الاسلامیة، تهران، ۱۳۷۷ق). ۶ص.
- ۱۱۳- مقدمه الارشاد
- شیخ مفید. (مطبعة الحیدریه، نجف) ۵ص.
- ۱۱۴- مقدمه الافصاح
- شیخ مفید. مقدمه قسم الدراسات الاسلامیة. (مؤسسه بعثت، قم ۱۴۱۲ق). ۱۰ص
- ۱۱۵- مقدمه الامالی
- شیخ الطائفة طوسی (۳۸۵-۴۶۰ق) مقدمه سید محمد صادق بحر العلوم. (مکتبة الاهلیة، نجف، ۱۳۸۴ق). ص ۴-۸.
- ۱۱۶- مقدمه الامالی
- شریف مرتضی علم الهدی ابوالقاسم علی بن الحسین موسوی (م ۴۳۶ق).
- ۱۱۷- مقدمه الامالی
- شیخ مفید. مقدمه اکبر غفاری. (مکتبة الصدوق، تهران). ۱۹ص.
- ۱۱۸- مقدمه الانتصار
- سید مرتضی (م ۴۳۶ق). مقدمه سید محمد رضا خراسان. ص ۱۴-۱۵.
- ۱۱۹- مقدمه اوائل المقالات
- شیخ مفید. مقدمه شیخ فضل الله زنجانی، تعلیقات: واعظ چرندابی. (تبریز، ۱۳۷۱ق). ۲۷ص.

- ۱۲۰- مقدمه اوائل المقالات شيخ مفيد.
مقدمه عربى و انگليسى مهدى محقق. (تهران، مؤسسه مطالعات اسلامى دانشگاه مك گيل با همكارى دانشگاه تهران، ۱۳۷۱ش).
- ۱۲۱- مقدمه ايمان ابى طالب
شيخ مفيد. مقدمه قسم الدراسات الاسلاميه. (مؤسسه بعثت، قم، ۱۴۱۲ق). ۱۲ص.
- ۱۲۲- مقدمه بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار
علامه مولى محمد باقر مجلسى (م ۱۱۱۰ق). مقدمه عبدالرحيم ريانى شيرازى (م ۱۴۰۲ق). (مؤسسه الوفاء، بيروت، ۱۴۰۲ق). ص ۷۱-۸۰.
- ۱۲۳- مقدمه تصحيح الاعتقاد
شيخ مفيد. مقدمه علامه سيد هبة الدين شهرستانى (م ۱۳۸۰ق) (چاپ دوم: تبريز، ۱۳۷۱ق) ۵۰ص.
- ۱۲۴- مقدمه تهذيب الاحكام
شيخ الطائفة ابو جعفر محمد بن حسن بن على الطوسى (م ۴۶۰ق). مقدمه سيد حسن موسى خراسان. (دارالكتب الاسلاميه، تهران، ۱۴۰۲ق). ۳۹ص.
- ۱۲۵- مقدمه جامع المقاصد فى شرح القواعد
محقق ثانى على بن حسين كركى (م ۹۴۰ق). مقدمه سيد جواد شهرستانى. (مؤسسه آل البيت عليهم السلام لاهياء التراث، قم، ۱۴۰۸ق). ج ۱، ص ۱۴-۱۵.
- ۱۲۶- مقدمه الجمل
شيخ مفيد (م ۱۴۱۳ق). مقدمه از فردى ناشناس. (مكتبة الداورى، قم، بى تا). ۵ص.
- ۱۲۷- مقدمه «الجمل او النصره لسيد العترة فى حرب البصرة»
تأليف: شيخ مفيد. تحقيق: سيد على مير شريفى. قم، انتشارات دفتر تبليغات اسلامى حوزه علميه قم. ۱۳۷۱ش. ۳۰ص.
- ۱۲۸- مقدمه حقائق التأويل
سيد شريف رضى، ص ۲۰-۸۶.
- ۱۲۹- مقدمه خصائص الائمة
سيد شريف رضى. ص ۲۹.
- ۱۳۰- مقدمه رجال النجاشى
ابوالعباس احمد بن على اسد نجاشى كوفى (م ۴۵۰ق). مقدمه محمد جواد نائينى. (دارالاضواء، بيروت، ۱۴۰۸ق). ص ۳۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶.
- ۱۳۱- مقدمه رسالتان فى المولى
شيخ مفيد. مقدمه محمد مهدى نجف (دارزيد، لندن، ۱۴۱۱ق). ۷ص.
- ۱۳۲- مقدمه عدة رسائل
شيخ مفيد. مقدمه از فردى ناشناس (قم، مكتبة المفيد، بى تا). ۶ص.
- ۱۳۳- مقدمه الفصول المختارة
شيخ مفيد. ۳ص.
- ۱۳۴- مقدمه فوائد الاصول
شيخ محمد على خراسانى كاظمينى (م ۱۳۶۵ق). مقدمه محمود شهابى خراسانى (م ۱۴۰۷ق). (انتشارات اسلامى، قم، ۱۴۰۴ق). ۹ص.
- ۱۳۵- مقدمه المزار
شيخ مفيد. مقدمه سيد محمد باقر موحد ابطحى. (مدرسة الامام المهدي عليه السلام، قم). ۱۰ص.
- ۱۳۶- مقدمه المقنعة
شيخ مفيد. مقدمه از فردى ناشناس. (دفتر انتشارات اسلامى، قم، ۱۴۱۲ق). ۲۴ص.
- ۱۳۷- مقدمه المهذب
قاضى عبدالعزيز بن برآج طرابلسى (۴۰۰-۴۸۱ق). مقدمه جعفر سبحانى. (دفتر انتشارات اسلامى، قم). ص «كز»
- ۱۳۸- مكتبة المجلس النبائى فى طهران
مسعود طلس. ص ۱۷.
- ۱۳۹- منتخب الرجال
سيد محمد على شاه عبدالعظيمى (م ۱۳۳۴ق). به اهتمام شيخ حسن شوشترى. (چاپ بيمبى). ص ۹۸.
- ۱۴۰- المتظم فى تاريخ الملوك والامم
ابوالفرج عبدالرحمن بن على جوزى (م ۵۹۷ق). (چاپ حيدرآباد دكن، ۱۳۵۷ق). ج ۸، ص ۱۱-۱۲.
- ۱۴۱- منتهى المقال فى احوال الرجال

تعلیق هلموت ریتر. (چاپ دوم: دارالنشر فراتزشتاینر، ۱۳۸۱ق). ج ۱، ص ۱۱۶.

۱۵۱- وسائل الشیعة

علامه شیخ محمد بن الحسن الحرّ العاملی (م ۱۱۰۴ق).
تعلیق عبدالرحیم ربانی شیرازی (م ۱۴۰۲ق) و محمد رازی.
(کتابفروشی اسلامیة، تهران). ج ۲۰، ص ۳۴۱، ش ۱۱۱۲.
۱۵۲- هامش و تعلیقات «اللوامع الالهیة فی المباحث
الکلامیة»

تالیف جمال الدین مقداد بن عبدالله اسدی سیوری حلّی
(م ۸۲۶ق). تصحیح و تعلیق شهید سید محمد علی قاضی
طباطبایی (ش ۱۳۹۹ق). (مطبعة شفق، تبریز، ۱۳۹۶ق).
ص ۷، ۱۵۰، ۱۵۱، ۲۲۰، ۲۸۸، ۳۳۳، ۳۳۹، ۳۴۱، ۳۴۵،
۳۴۶، ۴۴۹، ۴۵۷، ۴۶۲، ۴۶۴، ۵۰۳، ۵۰۷، ۵۰۹، ۵۱۰،
۵۱۱، ۵۴۳، ۵۵۵.

۱۵۳- هدیه العارفين، اسماء المؤلفين و آثار المصنفين
اسماعیل پاشابن محمد امین بغدادی (م ۱۳۳۹ق).
(دارالفکر، بیروت، ۱۴۰۲ق). ج ۲، ص ۶۱-۶۲.

و- شیخ مفید در کتابهای چاپی فارسی

۱- آشنایی با علوم اسلامی

استاد شهید مرتضی مطهری (ش: ۱۳۹۹ق). (چاپ اول:
انتشارات صدرا، قم، ۱۴۰۰ق). ج ۳، ص ۶۴.

۲- آل بویه

علی اصغر فقیهی. (چاپ دوم: انتشارات صبا، تهران،
۱۳۶۶ش). ص ۳۰۶-۳۰۷.

۳- انتقادات تاریخی؛ انتقاد از چند نویسنده معاصر

مرحوم حجة الاسلام حاج شیخ محمد علی انصاری قمی
(۱۳۲۹-۱۴۰۵ق). (چاپ سوم: تهران، ۱۳۴۷ش). ص ۱۷۹-
۱۸۰.

۴- با دانشمندان شیعه و مکتب آنها آشنا شویم

مرحوم سید جواد امیری اراکی. (دفتر انتشارات اسلامی،
قم، ۱۳۶۲ش). ج ۳، ص ۸-۳۲.

ش پندهایی از رفتار علمای اسلام

حاج سید محمد حسینی شیرازی. (دفتر نشر ایمان، قم،

ابوعلی محمد بن اسماعیل حایری مازندرانی (م ۱۲۱۵ق).
(چاپ سنگی، تهران، ۱۳۰۰ق). ص ۲۸۷.

۱۴۲- المنجد فی الاعلام

لويس معلوف يسوعی. (چاپ دوم: کتابفروشی
اسماعیلیان تهران، ۱۴۰۶ق). ص ۶۷۸.

۱۴۳- منهج المقال فی تحقیق احوال الرجال

ملاً محمد استرآبادی (م ۱۰۲۶ق). (چاپ سنگی، تهران،
۱۳۰۶ق، همراه با تعلیقه وحید بهبهانی). ص ۳۱۷-۳۱۸.

۱۴۴- میزان الاعتدال فی نقد الرجال

شمس الدین محمد بن احمد ذهبی (م ۷۴۸ق) تحقیق علی
محمد البجاوی. (دارالمعرفة، بیروت). ج ۴، ص ۲۶،
ش ۸۱۲۶ و ص ۳۰، ش ۸۱۴۳

۱۴۵- النابس فی القرن الخامس؛ طبقات اعلام الشیعة
(القرن الخامس)

علامه شیخ آقا بزرگ تهرانی (۱۲۹۳-۱۳۸۹ق). تحقیق
علی نقی منزوی (دارالکتاب العربی، بیروت، ۱۳۹۲ق).
ص ۱۸۶-۱۸۷.

۱۴۶- النجوم الزاهرة فی ملوک مصر والقاهرة

جمال الدین ابوالمحاسن یوسف بن تغری بردی اتابکی
(م ۸۷۴ق). (دارالکتب وزارة الثقافة و الارشاد القومي و
المؤسسة المصرية العامة). ج ۴، ص ۲۵۸.

۱۴۷- نخبة المقال فی علم الرجال

سید حسین بن محمد رضا بروجردی (۱۲۳۸-۱۲۷۶ق).
(چاپ سنگی، تهران، ۱۳۱۳ق). ص ۹۵.

۱۴۸- نضد الايضاح، ترتیب «ایضاح الاشتباه» علامه حلّی.

علم الهدی محمد بن محمد، ملامحسن فیض، کاشانی
(م ۱۱۱۵ق). تصحیح الویس اسپرنگر تیرولی و مولوی
عبدالحق و مولوی غلام قادر. (چاپ هند، ۱۲۷۱ق).
ص ۳۱۴-۳۱۶.

۱۴۹- نقد الرجال

میر سید مصطفی حسینی تفریسی. تاریخ تالیف: ۱۰۱۵ق.
(چاپ سنگی، تهران، ۱۳۱۸ق). ص ۳۳۱-۳۳۲، ش ۶۹۶.

۱۵۰- الوافی بالوفیات

صلاح الدین خلیل بن ایبک صفدی (م ۷۴۶ق). تحقیق و

- ۱۴- ترجمه روضات الجنات
علامه سید محمد باقر موسوی اصفهانی خوانساری
(م ۱۳۱۳ ق). ترجمه محمد باقر ساعدی خراسانی.
(کتابفروشی اسلامیة، تهران، ۱۴۰۲ ق). ج ۷، ص ۸۲-
۱۰۸
- ۱۵- ترجمه سنن النبی
علامه سید محمد حسین طباطبایی (۱۳۲۱-۱۴۰۲ ق).
ترجمه محمد هادی فقهی. (چاپ دوم: کتابفروشی اسلامیة،
تهران، ۱۴۰۸ ق). ص ۱۳۱، ش ۳۹.
- ۱۶- ترجمه «الغدیر»
تالیف: علامه حاج شیخ عبدالحسین امینی (۱۳۲۰-
۱۳۹۰ ق). ترجمه: محمد باقر بهبودی. (چاپ دوم، کتابخانه
بزرگ اسلامی، ۱۳۶۲ ش) ج ۷، ص ۲۹۴-۲۹۵
- ۱۷- ترجمه فهرست ابن ندیم
ابن ندیم محمد بن اسحاق (م ۳۸۵ ق). ترجمه محمد رضا
تجدد. (م ۱۳۵۵ ش) (چاپخانه مروی، تهران، ۱۳۹۳ ق).
ص ۳۳۲ و ۳۶۵-۳۶۶.
- ۱۸- حبیب السیر فی اخبار افراد بشر
غیاث الدین بن همام الدین حسینی خواند میر (م ۹۴۲ ق).
مقدمه جلال الدین همایی (م ۱۳۹۹ ق). زیر نظر محمد
دیرسیاقی. (چاپ خیام، تهران، ۱۳۵۳ ش). ج ۲، ص ۷، ۲۹،
۳۲، ۶۱، ۶۸، ۷۰، ۷۵، ۸۷، ۹۳، ۲۰۹ و ۳۰۹.
- ۱۹- خاندان نوبختی
عباس اقبال آشتیانی. (م ۱۳۳۴ ش). ص ۲۸، ۷۱، ۷۳،
۷۷، ص ۸۵، ۸۶، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۶، ۱۲۳، ۱۳۳، ۱۳۶،
۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۷، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۴،
۱۶۸، ۱۷۰ و ۲۳۰.
- ۲۰- خدمات متقابل اسلام و ایران
استاد شهید مرتضی مطهری (ش: ۱۳۹۹ ق). (چاپ دوم:
دفتر انتشارات اسلامی، قم، ۱۴۰۴ ق). ص ۴۳۰.
- ۲۱- دارالسلام المشتمل علی ذکر من فاز بسلام الامام
علامه آقا شیخ محمود میثمی عراقی (۱۲۴۰-۱۳۰۶ ق).
کتابفروشی اسلامیة، تهران، ۱۳۳۳ ش/۱۳۷۴ ق). ج ۱،
ص ۲۴۰-۲۴۴.
- ۱۳۶۲ ش). ص ۶۳.
۶- تاریخ تشیع در ایران
رسول جعفریان. (سازمان تبلیغات اسلامی، تهران،
۱۳۷۰ ش). ص ۲۴۸-۲۵۰.
۷- تاریخ حرم کاظمین
شیخ محمد حسن آل یاسین. ترجمه غلامرضا اکبری.
(کنگره جهانی امام رضا مشهد، ۱۳۷۱ ش). ص ۱۷۹، ۲۵۶-
۲۵۹
۸- تاریخ شیعه
علامه شیخ محمد حسین مظفر (م ۱۳۸۱ ق)، ترجمه دکتر
سید محمد باقر حجتی. (دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران،
۱۳۶۸ ش). ص ۱۵۴، ۲۲۳، ۲۹۷.
۹- تاریخ قم
شیخ محمد حسین ناصر الشریعة (۱۳۱۲-۱۳۸۰ ق). مقدمه
و پاورقی علی دوانسی. (دارالفسکر، قم). ص ۱۷۳-۱۷۴
پاورقی.
۱۰- تمه المتهی فی وقایع ایام الخلفاء
علامه حاج شیخ عباس محدث قمی (۱۲۹۴-۱۳۵۹ ق).
(انتشارات داوری، قم، ۱۳۹۷ ق). ص ۴۳۷-۴۳۸.
(این کتاب جلد سوم منتهی الآمال فی تواریخ النبی و الآل
است).
۱۱- تحفة الاحباب فی نوا در آثار الاصحاب
علامه حاج شیخ عباس محدث قمی (م ۱۳۵۹ ق).
(دارالکتب الاسلامیة، تهران، ۱۳۶۹ ق). ص ۳۴۸-۳۵۰.
۱۲- تحقیق درباره روز اربعین حضرت سید الشهداء
علامه شهید حاج سید محمد علی قاضی طباطبایی
(ش ۱۳۳۹ ق). (چاپخانه میهن، تبریز، ۱۳۵۲ ش/۱۳۹۳ ق).
ص ۴۲۵، ۵۱۸، ۵۴۷، ۵۵۲.
۱۳- ترجمه احتجاج
شیخ احمد بن علی بن ابیطالب طبرسی (ق ۶). ترجمه
نظام الدین احمد غفاری مازندرانی (ق ۱۰). تصحیح احمد
پاکتچی. (انتشارات مرتضوی، تهران). ج ۴، ص ۳۴۶-۳۵۱
(درباره توقیعات) و ج ۴، ص ۳۵۲-۳۶۰ (درباره احتجاج شیخ
مفید یا خلیفه ثانی).

۲۲- راهنمای دانشوران

سید علی اکبر برقعی قمی (۱۳۱۷-۱۴۰۸ق). (انتشارات نوین، قم، ۱۳۵۱ش). ج ۳، ص ۱۹۲.

۲۳- ریحانه الادب فی تراجم المعروفین بالکنیه او اللقب علامه میرزا محمد علی مدرس خیابانی تبریزی (م ۱۲۹۶-۱۳۷۳ق). (چاپ اول: انتشارات علمی، تهران، ۱۳۶۷ق). ج ۴، ص ۵۸-۶۱.

۲۴- زمین در فقه اسلامی

سید حسین مدرسی طباطبایی. (دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۶۲ش). ص ۵۱، ۵۴-۵۶.

۲۵- زندگانی سردار کابلی

کیوان سمیعی. (انتشارات زوآر، تهران، ۱۳۶۳ش). ص ۶۶.

۲۶- زندگی نامه شیخ طوسی

شیخ آقا بزرگ تهرانی (۱۲۹۳-۱۳۸۹ق). ترجمه علیرضا میرزا محمد و سید حمید طیبیان. (فرهنگستان ادب و هنر ایران، تهران، ۱۴۰۲ق). ص ۶، ۱۴، ۳۴، ۳۷، ۳۸، ۴۷، ۵۲، ۶۷ و ۷۶.

۲۷- ستاره درخشانده آسمان ولایت حضرت موسی مبرقع

سید مصطفی برقعی. (بی نا، قم، ۱۳۵۵ش). ص ۵۱-۶۴.

۲۸- سرمایه سخن، ویژه ماه رمضان

سید محمد باقر سیزواری و محمد ابراهیم آیتی. (تهران، ۱۳۳۹ش). ج ۳، ص ۵۳-۵۴.

۲۹- سید رضی مؤلف نهج البلاغه

علی دوانی. (چاپ اول: بنیاد نهج البلاغه، تهران، ۱۳۵۹ش). ص ۵۳-۵۸.

۳۰- شیعه در حدیث دیگران: مجموعه مقالات

زیر نظر دکتر مهدی محقق. (بنیاد اسلامی طاهر، تهران، ۱۳۶۲ش). ص ۸۲-۸۶.

۳۱- شیعه و پایه گذاری علوم اسلامی، ترجمه الشیعه و فنون الاسلام

علامه سید حسن صدر کاظمی (۱۲۷۲-۱۳۵۴ق). ترجمه سید محمد مختاری سیزواری. (انتشارات روزبه، تهران، ۱۳۹۹ق). ص ۴۵-۴۶، ۸۸.

۳۲- علمای بزرگ شیعه از کلینی تا خمینی

م، جرفاد قانی. (چاپ اول، قم ۱۴۰۶ق). ص ۱۶-۱۸. (بر این کتاب نقدی در «کیهان اندیشه»، ش ۹، ص ۱۰۰-۱۰۹ به وسیله رضا مختاری نوشته شده است).

۳۳- فرازهایی از تجلیات امام عصر (عج)

انجمن حجتیه مهدویه. ص ۲۹-۳۲ و ۸۳-۸۵.

۳۴- فرهنگ معین

دکتر محمد معین (م ۱۳۵۰ش). (انتشارات امیر کبیر، تهران، ۱۳۶۰ش). ج ۶ (اعلام)، ص ۱۹۱۹.

۳۵- فقهای نامدار شیعه

عبدالرحیم عقیقی بخشایشی. (انتشارات کتابخانه آیت الله نجفی، قم، ۱۴۰۵ق). ص ۵۲-۵۷.

(بر این کتاب نقدی در «کیهان اندیشه»، ش ۳، ص ۷۳-۸۴ توسط رضا مختاری نوشته شده است).

۳۶- فلاسفه شیعه

شیخ عبدالله نعمه. ترجمه سید جعفر غضبان. (چاپ تبریز) ص ۴۷۲-۴۸۷.

۳۷- فوائد الرضویة فی احوال العلماء المذهب الجعفریة

علامه حاج شیخ عباس قمی (م ۱۳۵۹ق). (کتابخانه مرکزی، تهران). ص ۶۲۸.

۳۸- فهرست کتابهای چاپ عربی

خان بابامشار. (چاپخانه نگین، تهران، ۱۳۴۴ش). ص ۴۱، ۷۲، ۷۸، ۸۷، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۱۰، ۱۹۳، ۲۳۴، ۲۵۳، ۲۵۵، ۲۵۸، ۲۵۹، ۳۳۸، ۴۱۷، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۳، ۴۷۲، ۴۷۸، ۵۵۴، ۶۶۸، ۶۷۰، ۶۷۴، ۶۷۷، ۸۰۰، ۸۳۷، ۸۳۷، ۸۹۴، ۹۰۶، ۹۶۰، ۹۶۷ و ۱۰۰۲.

۳۹- فهرست نسخه های خطی کتابخانه حضرت آیت الله

العظمی مرعشی نجفی

سید احمد حسینی. ج ۱، ص ۸۹-۹۷ و ص ۲۶۷-۲۷۰.

۴۰- فیض العلام فی عمل الشهور و وقایع الایام

علامه حاج شیخ عباس محدث قمی (م ۱۳۵۹ق). (کانون انتشار، تهران، ۱۳۹۳ق / ۱۳۵۱ش). ص ۲۲-۲۳ و ۹۱.

۴۱- قصص العلماء

علامه میرزا محمد بن سلیمان تنکابنی (م ۱۳۰۲ق).

- نسخه خطی ش ۶۱۰ کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی - نجف.
- ۲- الاجازات
سید عبدالله بن نورالدین بن سید نعمه الله جزایری (م ۱۱۷۳ق) نسخه خطی ش ۳۲ کتابخانه حسینیّه شوشتریها - نجف.
- ۳- الاجازة الكبيرة
شیخ عبدالله بن صالح بن جمعه سماهیجی بحرانی (م ۱۱۳۵ق)
- نسخه خطی کتابخانه شیخ آقا بزرگ تهرانی - نجف، ورقه ۴۳ «ب».
- ۴- تاریخ الامامیة : یحیی بن ابی طی حمیدین ظافرین علی ابوالفضل النجاری الحلبی
شمس الدین ذهبی در «سیر اعلام النبلاء» به نقل از آن، به توصیف شیخ مفید پرداخته است.
- ۵- تذکرة العلماء
سید مهدی علی رضوی
نسخه خطی کتابخانه ممتاز العلماء - لکهنو.
- ۶- تلخیص الاقوال فی احوال الرجال؛ رجال و سبط میرزا محمد
میرزا محمد بن علی بن ابراهیم حسینی استرآبادی (م ۱۰۲۸ق) صاحب «منهج المقال» نسخه خطی ش ۳۱۷۴ کتابخانه مرحوم آیت الله مرعشی نجفی. رک: فهرست کتابخانه ۴۰۰/۸.
- ۷- الجامع للاقوال فی احوال الرجال
سید یوسف بن محمد حسینی عاملی (ق ۱۰هـ)
نسخه خطی ش ۳۲۹۸ کتابخانه مرحوم آیت الله مرعشی نجفی. رک: فهرست کتابخانه ۷۹/۹.
- ۸- الجمال عن حال الرجال
سید احمد بن محمد بغدادی حسنی عطار (م ۱۲۱۵ق).
ارجوزه ای در شناسایی رجال بوده که نسخه خطی آن به ش ۲۰۳ به خط مرحوم علامه شیخ محمد سماوی در ۱۳۶۸ ق در کتابخانه مرحوم آیت الله حکیم در نجف موجود است. ورقه
- ۱۰۸ و ۱۲۰.
۹- حدائق المقرین
امیر سید محمد صالح خاتون آبادی اصفهانی (م ۱۱۲۶ق)
این کتاب شرح حال سی تن از علماء شیعه، و باب چهارم آن در زندگانی فقهای امامیه در زمان غیبت است. ش ۶، زندگانی شیخ مفید.
- ۱۰- الحصون المنیعة فی طبقات الشیعة
علامه شیخ علی بن شیخ محمد رضا کاشف الغطاء (م ۱۳۵۲ق). نسخه خطی کتابخانه مرحوم کاشف الغطاء، نجف.
- ۱۱- الخلاصة فی احوال الرجال
شیخ محمد بن عبدالله بن علی بن حسن بحرانی (ق ۱۲)
منظومه ای است در ۱۱۵۰ بیت که در سال ۱۱۷۰ ق از نظم آن فارغ گشته و نسخه خطی آن به ش ۴۵۴ در کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی در نجف موجود است.
- ۱۲- خیر الرجال فی بیان احوال الرجال
شیخ بهاء الدین محمد لاهیجی (ق ۱۱هـ) از تألیف این کتاب در سال ۱۰۹۷ ق فراغت یافته و نسخه خطی آن به ش ۶۷۳ در کتابخانه مرحوم آیت الله حکیم در نجف موجود است.
- ۱۳- الدرّة البهیة
شیخ مرزوق بن محمد بن عبدالله شوبکی بحرانی (ق ۱۳هـ)
نسخه خطی آن به خط مؤلف مورخ ۱۲۲۴ ق، ش ۲۲۶ در کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی در نجف موجود است. ورقه ۵ «ب».
- ۱۴- الدرر البهیة فی تراجم علماء الامامیة
علامه سید محمد صادق بحر العلوم (م ۱۳۹۹ق).
نسخه خطی آن در کتابخانه بحر العلوم در نجف موجود است.
- ۱۵- دیوان «عبدالمحسن الصولی»
نسخه خطی کتابخانه مجمع علمی عراقی
- ۱۶- الرجال
شیخ محمد بن حسن بن علی حرّ عاملی (۱۰۳۳-۱۱۰۴ق)
نسخه خطی آن به شماره ۵۲۸ در کتابخانه مرحوم آیت الله حکیم

در نجف موجود است.

۱۷- رموز الاقوال و کنوز بروز احوال الرجال

شیخ علی بن شیخ محمد جعفر شریعتمدار استرآبادی
تهرانی (م ۱۳۱۵ ق).

نسخه خطی ش ۴۶۵۸ کتابخانه مرحوم آیت الله مرعشی.
رك: فهرست کتابخانه ۱۲/۲۴۳.

۱۸- الشیخ الطوسی

سید احمد حسینی اشکوری.

این کتاب در نجف به جای مانده است.

۱۹- عدة الرجال

سید محسن بن حسن حسینی (عرجی - مقدس کاظمی -

(م ۱۲۲۷ یا ۱۲۴۰ ق)

نسخه خطی آن در کتابخانه مرحوم آیت الله حکیم در نجف
موجود است.

۲۰- عمدة المقال فی علمی الدرایة و الرجال

سید ابوطالب بن ابی تراب قائنی (م ۱۲۹۳ ق)

نسخه خطی آن به شماره ۳۴۰۷ در کتابخانه مرحوم آیت الله
مرعشی موجود است. رك: فهرست کتابخانه ۹/۱۹۱.

۲۱- غاية الآمال فی استعلام احوال الرجال

حاج شیخ علی بن حاج ملا محمد جعفر شریعتمدار
استرآبادی تهرانی (م ۱۳۱۸ ق)

این کتاب مانند شرح «منتهی المقال» ابوعلی حایری است.

۲۲- فائق المقال فی الحدیث و الرجال

شیخ احمد بن عبدالرضا

(نسخه خطی کتابخانه ایساتک سوماتی، کلکته).

۲۳- الفوائد الغرویه

شیخ ابوالحسن فتونی عاملی (م ۱۲۷۸ ق)

نسخه خطی شماره ۳۶۴ کتابخانه آیت الله حکیم، به خط

مرحوم شیخ محمد سماوی مورخ ۱۳۶۲.

۲۴- مبدا الآمال فی قواعد الحدیث و الدرایة و الرجال

شیخ علی بن محمد جعفر شریعتمدار استرآبادی تهرانی

(م ۱۳۱۵ ق)

نسخه خطی ش ۳۲۸۳، کتابخانه مرحوم آیت الله مرعشی -

قم. رك: فهرست کتابخانه ۹/۶۷.

۲۵- محبوب القلوب

قطب الدین محمد لاهیجی اشکوری

(ق ۱۱ هـ)

نسخه خطی آن به شماره ۴۸۸۹ در کتابخانه دانشگاه تهران
موجود است. رك: الذریعة ۲۰/۱۴۲.

۲۶- مشاهیر اسلام

عبد المولی طریحی

در حرف «م» به شرح حال شیخ مفید پرداخته است.

۲۷- مشجر الرجال

شیخ بهایی بهاء الدین محمد بن شیخ حسین بن عبدالصمد

حارثی همدانی عاملی (۹۵۳-۱۰۳۰ ق)

نسخه خطی آن به شماره ۲۲۴ در کتابخانه مرحوم آیت الله
حکیم در نجف موجود است.

۲۸- المشیخة المرتبة

سید محمد حسین بن علی اصغر حسینی طباطبایی تبریزی،

شیخ الاسلام

نسخه خطی آن در کتابخانه مرحوم علامه طباطبایی بوده
است.

۲۹- المعارف

سید محمد موحد اصفهانی

این کتاب در برگیرنده زندگانی شیخ طوسی، اساتید

شاگردان و راویان اوست.

۳۰- مکمل الافهام فی ذکر العلماء الاعلام

میرزا محمد علی معلم حبیب آبادی

منظومه ای به روش «نخبة المقال» است.

۳۱- نهاية الآمال فی ترتیب خلاصة الاقوال

اصل: علامه حلی آیه الله جمال الدین ابو منصور حسن بن

یوسف حلی (م ۷۲۶ ق)، ترتیب: نور الدین علی بن حیدر علی

قمی

نسخه خطی ش ۹۸۷ کتابخانه اهدایی علامه سید محمد

مشکات به دانشگاه تهران.

